

Л.М. Янчева, канд. екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

А.М. Полулях, асп. (ХДУХТ, Харків)

ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ СПИСАННЯ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА РАХУНОК РЕЗЕРВУ

В умовах сучасної економічної кризи незалежно від форми власності, системи оподаткування, видів проводжуваної діяльності, зовнішніх та внутрішніх характеристик для всіх підприємств властива наявність дебіторської заборгованості. Вона виникає внаслідок часового розмежування поставки та оплати товарів. Постійна трансформація заборгованості з поточної в сумнівну, а в деяких випадках у безнадійну, негативно впливає на фінансове становище організацій. При аналізі виявлено, що неоднозначність тлумачення законодавчих документів, відсутність зрозумілості та чіткості в діючих інструкціях, щодо бухгалтерського та податкового обліку, значно ускладнюють процеси управління бізнес-одинацями з метою стабілізації фінансового стану.

Головним нормативним документом, що регламентує правила ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості для всіх підприємств, крім бюджетних і тих, які складають фінансову звітність за МСБО, є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Поточна дебіторська заборгованість перетворюється у безнадійну, якщо на основі проведеного аналізу виникає впевненість про її неповернення боржником, або за якою минув строк позивної давності. У такому випадку з'являється необхідність її списання за рахунок створеного резерву сумнівних боргів. Процедура нарахування резерву сумнівних боргів надзвичайно важлива. Адже вона надає можливість об'єктивно оцінити активи підприємства та на підставі чітких розрахунків відобразити витрати підприємства, що в остаточному підсумку вплине на визначення фінансового результату діяльності за звітний період. Визначено, що відповідно до п. 8 П(С)БО 10 суб'єкти господарювання можуть застосувати один із двох можливих методів його нарахування: метод застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості або метод застосування коефіцієнта сумнівності. Вибір одного із методів повинен бути обґрунтованим та самостійним управлінським рішенням, що відображається в обліковій політиці підприємства. Нарахування резерву сумнівних боргів щодо дебіторської заборгованості, яка є фінансовим активом, відображається в кореспонденції рахунків Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» та Кт 38 «Резерв сумнівних боргів». Списання безнадійної заборгованості за рахунок резерву – Дт 38 «Резерв сумнівних боргів» Кт 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 37 «Розрахунки з різними дебіторами». У випадку

недостачі суми резерву (на суму такої нестачі) — Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» Кт 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами». У такому випадку об'єкт оподаткування не зменшиться, адже за цією операцією не виникає бухгалтерських витрат, а в ПКУ зменшувального коригування не передбачено. Правила податкового обліку безнадійної заборгованості, регламентовані в ПКУ, мають відмінності від правил, зазначених у П(С)БО 10. Відповідно до пп. 139.2.1 ПКУ, фінансовий результат до оподаткування повинен бути збільшений на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів згідно з П(С)БО або МСФЗ, на суму витрат від списання дебіторської заборгованості, яка не відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 ПКУ, понад суму резерву сумнівних боргів. Керуючись пп. 139.2.2 ПКУ, фінансовий результат до оподаткування повинен бути зменшений на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ. У листі ДФС від 29.10.2015 №22910/6/99-99-19-02-02-15 наведено роз'яснення щодо, зменшення фінансового результату до оподаткування у разі здійснення коригування в бік зменшення резерву і на цю суму відбувається збільшення фінансового результату відповідно до П(С)БО. У разі списання безнадійної дебіторської заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів, фінансовий результат до оподаткування, який визначений у фінансовій звітності, не підлягає зменшенню на суму списаної заборгованості. При цьому, на суму витрат від списання понад суму резерву сумнівних боргів дебіторської заборгованості, яка не відповідає ознакам, встановленим п.п. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 Кодексу, підлягає збільшенню фінансового результату до оподаткування. Водночас, якщо безнадійна дебіторська заборгованість, яка відповідає ознакам, встановленим п.п. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 Кодексу, у разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів списується з активів на інші операційні витрати, то збільшення фінансового результату до оподаткування не здійснюється. У іншому роз'ясненні ДФС від 01.12.2015 № 25677/6/99-99-19-02-02-15 є можливість ознайомитися з таким рішенням: «Фінансовий результат до оподаткування зменшується лише тоді, коли здійснюється коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів при списанні заборгованості». Однак ця норма не стосується списання безнадійної дебіторської заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів.

Отже, дане питання потребує більш чіткого роз'яснення та висвітлення у законодавчо-нормативних документах для правильності ведення обліку. Таким чином, незважаючи на додаткові пояснення, під час виконання процедур і правил згідно з П(С)БО 10, зазначаємо, що суб'єкти господарювання не порушують основних умов ведення податкового обліку при складанні фінансової звітності.